

PODPOŘIL

Kraj Vysocina

Město Třešť

Město betlémů

Vysocina

Betlémská cesta

Každý rok před zahájením adventu členové spolku všechny betlémy přestavují (mění se mech, přírodniny, přidávají se nové figurky), a tak je každé Vánoce vždy vidět betlém jinak komponovaný a vylepšený. Krásu lidového řezbářství lze obdivovat **od 26. prosince do 2. února** ve více než 15 domácnostech, kde jsou návštěvníci srdečně vítáni. Stačí si jen vyzvednout plánek Betlémské cesty, najít domácnosti, které zpřístupňují betlém veřejnosti, a nebát se zazvonit. Od konce roku 2015 je Betlémská cesta součástí Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR.

Dřevořezání a společný betlém

Spolek přátel betlémů nezahálí ani v létě, kdy pořádá Dřevořezání. Dvoudenní setkání řezbářů se každoročně koná ve stejném termínu, a to **5. a 6. července**. Od roku 2002 bývá zvykem, že řezbáři, kteří se Dřevořezání zúčastní, zde vyřežou a zanechají figurku

do společného betléma. Betlém můžete vidět ve stálé expozici betlémů v Schumpeterově domě. Po Dřevořezání 2022 se rozrostl na úctyhodných 1379 příspěvků.

Kam zajít v Třešti na betlémy?

Betlémy v Třešti můžete navštívit po celý rok v Schumpeterově domě, a to hned na dvou místech. Přes průvodce z infocentra se dostanete do *stálé expozice Spolku přátel betlémů* (přízemí), betlémy jsou rovněž k vidění v třeštské pobočce *Muzea Vysociny Jihlava* (1. patro).

Turistické informační centrum Třešť: Rooseweltova 462/6, 589 01 Třešť / tel.: 567 234 567, info@trest.cz, www.trest.cz

Provozní doba:

<i>celoročně:</i>	po–pá 8.00–12.00 a 13.00–17.00 hod.
<i>leden, červen–srpen:</i>	po–pá 8.00–12.00 a 13.00–17.00 hod.
	so–ne 9.30–12.00 a 13.00–16.30 hod.

K vánoční atmosféře neodmyslitelně patří rozzářené stromceček a v Třešti si málokdo umí představit Vánoce bez betlému. Město je z hlediska českého i evropského ojedinelou betlémařskou lokalitou. Betlémařství je ve městě stále živé díky tradici mnoha betlémařských rodů již více než 200 let.

Papírové betlémy

Počátky betlémařství v Třešti spadají do 19. století. Nejstarší třeštské betlémy byly papírové a ovlivnily je třebíčské papírové betlémy. Postavičky se nejčastěji malovaly na kreslicí papír a ve velké oblibě byl i díky své pevnosti papír notový, který se vyztužil kostrou ze slabých třísek. Figurky se barvily práškovými barvami (v několika případech olejovými) rozmíchanými v arabské gumě. Jako mističky se používaly lastury ške-

blí. Velikost figurek se pohybovala okolo 10 cm. Mnoho betlémů zmizelo přestěhováním majitele, proáním či požáry, kterými bylo městečko několikrát těžce postiženo. Nejstarším třeštským betlémařem byl soukeník František Jabůrek (1779–1848). Velmi cenná sbírka papírových figurek je zastoupena v třeštské pobočce Muzea Vysočiny Jihlava.

„Betlém je ztvárněním biblického příběhu narození Ježíška v chudém chlévě a do dnešní doby symbolizuje lásku člověka k člověku.“

Dřevěné betlémy

Dřevěné betlémy se v Třešti začaly objevovat později, a to ve druhé polovině 19. století, a postupně zcela vytlačily betlémy papírové. Inspirací k jejich výrobě se staly jihlavské betlémy. Mezi první třeštské tvůrce patřili truhláři. Jedním z prvních byl truhlář Matěj Suchý (1820–1900). Významnou osobností byl malíř, řezbář a sochař František Klaus ze Stonařova (1815–1890), od kterého zprvu třeštská betlémařství figurky nakupovali. Zajímavostí je, že obličej figurek tvořil z chleba. Nejvíce rozšířeny jsou figurky od Aloise Boudného z Brtnice. Zpočátku se postavičky nevyráběly z jednoho kusu dřeva, neboť to bylo složité a vyžadovalo to zručnost. Figurky se vyřezávaly a doposud vyřezávají hlavně z **lipového dřeva**. Někteří řezbáři vyřezávali podle vlastní fantazie, jiní podle předlohy, kterou si nakreslili na špalík dřeva, a pak pilkou a dlátem dali postavě hrubý tvar. Pomocí dlátek, nožíků, nebozezů a rydel vytvoří-

li figurku k obrazu svému. Někomu stačil k vyřezání pouze ševcovský knejp (jednoduchý nůž). Hotovou postavičku začistili skelným papírem, potřeli tmelem a nabarvili. Od práškových barev se přešlo k barvám temperovým. V současné době vznikají figurky barvené i nebarvené.

Pro třeštské betlémy je typická tzv. třídílná kompozice: město – zbořeniště – pastviny, kterou si od dávných dob zachovaly dodnes. Krajina, prostoupená údolními, jeskyněmi a skalnatými hřbety, je vytvořena z pařezů, mechů a jiných přírodních materiálů. Stupňovitě se zvedá k horizontu, kde přechází v krajinu malovanou, která se nazývá „lončoft“, jež lemují pozadí celého betléma. Krajina třeštských betlémů není obrazem krajiny v okolí Jeruzaléma, ale je fantazií každého betlémaře.

V mnoha betlémech najdete známou osobnost (ať už místní, skutečnou, či pohádkovou). Betlémy z Třeště putují do různých koutů naší země i světa. Každoročně můžete navštívit třeštské betlémy v Jindřišské věži v Praze.

Spolek přátel betlémů v Třešti

Tradici třeštského betlémařství se snaží udržet a rozšířit místní lidoví řezbáři – amatéři z různých profesí, kteří se scházejí od roku 1997 při Spolku přátel betlémů v Třešti, který má přes 60 členů. Mládež je soustředěna v řezbářském kroužku při domu dětí a mládeže.

